

Rinze Ijbema - Zondag 46.

[1] Ik heb een vader in de hemel.

Dat geldt natuurlijk voor mijn hemelse Vader. Maar het geldt ook van mijn eigen vader. Hij is op 14 september 1998 overleden, al best wel een tijd geleden, en ik geloof inderdaad dat hij bij God is, in de hemel. **[2]** Hier zie je een foto van hem. Ik heb veel goede herinneringen aan hem. Ik denk dat hij een vriendelijkheid over zich had en een soort van wijsheid, die goed was voor mensen om hem heen. Ik denk ook dat je dat kunt zien, aan die foto, maar dat kan natuurlijk mijn vooroordeel zijn. Ik herinner me natuurlijk de mooie momenten, van dat we samen gingen zeilen, van dat hij me vroeg naar wat ik wilde met mijn leven. Goede herinneringen.

[3] Natuurlijk hebben jij en ik en wij allemaal ook minder goede herinneringen aan onze opvoeding en aan onze ouders. Mijn vader had wel last van stress. Ik bedoel: er waren periodes in zijn leven dat hij denk ik teveel op zijn bord had en dat leverde dan veel stress op. En als je veel stress hebt, dan kun je wel eens te kort aangebonden reageren. En dat herinner ik me ook wel. Momenten, waarvan ik achteraf denk dat het ook anders had gekund en dat het beter was geweest als het anders was gegaan. Maar ik snap hem ook wel weer, dus het is niet zo dat hem nog van alles nadraag.

Maar ergens zijn de gemengde herinneringen nog het meest interessant. Ik bedoel nu dingen, waarvan ik vroeger dacht dat hij het anders had moeten doen, maar waarvan ik nu denk dat het misschien toch wel goed is geweest. Het boeiende van die herinneringen waar ik anders over ben gaan denken, is dat die verandering iets vertelt over mezelf, over wat je zelf geleerd hebt of ontdekt hebt. Ik herinner me dat er een keer iets echt verdrietigs was gebeurd, en mijn vader moest huilen. Ik vond dat toen niet prettig, niet veilig ofzo. Ik had toen liever gezien dat hij sterk was geweest. Ik dacht dat ik daar toen meer aan gehad had. Achteraf komt de nuance. Ergens heeft het iets dappers om je zwakheid te laten zien. Goed:

Ik heb een vader in de hemel.

[4] Ik denk dat het goed is om inderdaad, voor we het over God als Vader gaan hebben, het eerst even over onze eigen vaders te hebben. In de Bijbel zijn ze nu eenmaal met elkaar verbonden. Je ouders zijn het venster, waardoor je zicht krijgt op God. De Bijbel vraagt je om ze te eren: je moet respect hebben voor wie ze zijn, je ouders, de mensen die je achtergrond zijn, die verantwoordelijkheid voor je hebben, die jou hebben opgevoed. De traditionele Catechismus vraagt je, om zelfs met hun zwakheden geduld te hebben. Want, voor de duidelijkheid: dat lef heeft de Bijbel ook. Om de zwakheden en zonden van ouders hardop te noemen. Je ouders eren is nog niet hetzelfde als je ouders vereren. **[5]**

En ondertussen zal jouw vader of moeder het er maar compleet bij hebben laten zitten: jou helemaal verwaarloosd. Of ze zijn werkelijk actief de fout in gegaan, tegenover jou. Ik ga daar niet overheen lopen, vanmiddag. Integendeel. Ik word er stil van. [...] Nietzsche, Russell, Sartre, Camus, Schopenhauer, Freud, Feuerbach. Weet je wat de overeenkomst is tussen deze denkers uit de afgelopen twee eeuwen? Ze hadden allemaal te maken met een afwezige vader. En: ze zijn allemaal atheïst geworden. Het zijn maar een paar namen, en een paar namen zijn geen bewijs. Maar het verbaast je niet, dat als je je vader als vader kwijt bent, je ook God als je Vader verliest. **[6]**

En van de weeromstuit kun je denken dat God als Vader alleen maar een verzinsel is. Iet wat we voor onszelf bedenken, omdat we bij het opgroeien merken dat we op onze eigen benen moeten staan, dat onze ouders niet langer verantwoordelijk voor ons zijn. En dat je dan dus een God verzint. Alleen de dapperen doen het zonder. Dat is een manier van redeneren, waar je al redenerend weinig tegen in kunt brengen. Maar dat is nog wat anders dan dat je het gelooft. Het is waar dat je kunt zeggen, dat het idee van God als hemelse Vader alleen maar fantasie is. Maar je kunt dat idee van God als Vader ook naar je toe laten komen vanuit de Bijbel, en eerlijk kijken naar wat het wil zeggen.

[7] Ik heb een Vader in de hemel.

[8] Oké, maar als je dan de Bijbel zou googelen op 'vader', kom je dan God tegen? Ik denk het niet, niet direct tenminste, als je voor in de Bijbel begint. De Heer Jezus heeft ons zo goed onderwijs gegeven over het gebed, dat wij werkelijk niet beter weten, dan dat God onze Vader is. Dat je Hem kunt aanspreken als Vader. Dat wij zijn kinderen zijn, kinderen van God. Nu kun je gerust zeggen, dat God bij voorbeeld weet wat goed voor ons is, ook als wij dat niet zien – zoals een vader of moeder dat voor hun kleine kinderen weet. Maar die naam van Vader voor God in de Bijbel geeft eerder een antwoord op vragen als 'waar kom je vandaan?' **[9]** en 'wat is het doel van je leven?'

Dat zie je ook als je de Bijbel zou googelen op ‘vader.’ Ik denk dat je dan vrij vaak de naam van een andere vader ziet opduiken: vader Abraham. **[10]** Hoe wist je vroeger, voor de tijd van de Heer Jezus, dat je bij God hoorde? Als je een nakomeling was van vader Abraham. God was veel. God was groot en heilig en koning en goed. Maar je toegang tot deze God liep via je *vader* Abraham. Met hem had God een verbond gesloten en met zijn kinderen. Verbonden met God in de hemel via je afstamming van een vader op aarde. Want zo heeft God het ingesteld. Abraham is je vader, en door hem is God je God. En ik noem dit expres, omdat dit de wereld is waarin Jezus binnenkomt om te vertellen dat er iets nieuws gaat gebeuren.

Toen Johannes de Doper Israël vertelde dat ze een nieuw leven moesten beginnen, zei hij: ‘Denk niet dat je bij jezelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham als vader. Want ik zeg jullie: God kan uit deze stenen kinderen van Abraham verwekken.’ Kijk, Johannes sleutelt niet aan het idee dat het goed is om Abraham als vader te hebben. Johannes zegt alleen dat het er niet om gaat wat je bloedlijn is. Als zelfs dode stenen herschapen kunnen worden tot kinderen van God, dan geldt dat voor veel meer, voor Samaritanen, voor heidenen, voor iedereen die dan nog ver af is. Maar tegelijk zegt Johannes dat er dus iets nieuws gaat gebeuren. Of je nu geboren kind van Abraham bent, of van nature buiten die kring valt: voor iedereen geldt dat je opnieuw geboren moet worden. **[11]**

Opnieuw geboren. Maar dat gaat dieper dan een stamboom die teruggaat op Abraham. Gods verbond met Abraham gaat uit zijn voegen breken, zoals God altijd al had gezegd en bedoeld. Abraham betekent: vader van veel volken. Inderdaad, dacht Israël: Rubenieten, Simeonieten, Levieten, Judeeërs... Ho, ho, ho, zegt Johannes de Doper: Joden, Syriërs, Romeinen, Nederlanders... Iedereen die het geloof met Abraham deelt, dus niet maar het DNA, is werkelijk kind van Abraham en verbonden met God. Je merkt dat ik wat veel vertel van Abraham. Voor een deel is dat ook omdat het vandaag ‘Israëlzondag’ is. Nu is elke zondag wel een bepaald soort zondag op verzoek van allerlei belangenclubs en vriendengroepen. Maar als het dan Israëlzondag is, dan wil ik ook dit er van zeggen: ik heb niet zijn DNA, maar als Johannes de Leviet gelijk heeft, dan ben ik wel een kind van Abraham.

En Jezus geeft Johannes gelijk. En staat daarmee in de traditie van de oude profeten, zoals van Jesaja, van wie we een stukje lezen uit Jesaja 63, die al vaker relativerend over Abraham hadden gesproken. Want Mozes had Israël al leren belijden, over hun vaders Abraham, Isaak en Jakob: ‘Mijn vader was een zwervende Arameeër. Hij trok naar Egypte en woonde daar als vreemdeling met een handvol mensen.’ Wie is je aardse vader? Een Syrische vluchteling. (‘Zwervende Arameeër’ is

letterlijk 'Syrische vluchteling' – en ook inhoudelijk komt het dichtbij.) Bij wie hoor jij? Bij iemand die is losgeslagen van zijn wortels op aarde en tegen alles in zijn anker, zijn hoop in de hemel wil hechten. Maar dan gaat het er inderdaad ten diepste niet om wie hier je vader is, maar om dat houvast in de hemel. En dit zegt Jezus, de zoon van Abraham, de zoon van Adam: wie in Mij gelooft mag een nieuwe mens zijn. Een dochter van God, een zoon van God. Dus:

[12] Ik heb een Vader in de hemel.

Ik? Wij, dus. Als Abraham een vader is van veel volken, dan God waarschijnlijk nog veel meer. Het is prima om te zeggen, dat ik een Vader in de hemel heb, maar het is wel iets wat wij allemaal en nog veel meer mensen zeggen. Het is wel handig om dat tot je te laten doordringen. Voor mensen vandaag is geloof vaak iets heel persoonlijks. Maar dat is een soort van groepsdruk waar je liever van af wilt. Ik vind dat geloven in God als Vader echt iets is wat je aan anderen verbindt. En los van wat ik vindt: de Heer Jezus leert het ons zo, als Hij ons leert bidden. Wij hebben een Vader in de hemel. **[13]** U en jij en ik.

En daarmee zijn we broers en zussen, allereerst in de gemeente. **[14]** Als wij elkaar ontmoeten, dan ontmoeten we iemand die net zo veel als wij zelf op onze Vader lijkt. Of, je hebt helemaal gelijk, net zo weinig. Maar dat is het punt: het is 'net zo veel' of 'net zo weinig.' Het is 'net zo.' De mensen met wie je 's zondags in de kerk zit, iedereen die net als jij een Vader in de hemel heeft, je kunt ze niet afschrijven, je kunt ze niet van je afduwen, het zijn je zussen en broers. Ja, natuurlijk kun je ze van je afduwen en natuurlijk kun je ze afschrijven. Dat kun je namelijk met je eigen broers en zussen ook. Ik snap het. Ik weet het. Maar het klopt niet. Het klopt niet, volgens mij, als je de afstand tussen je gewone broers en zussen laat groeien tot een kloof. En het klopt niet volgens God, als je dat doet met je broers en zussen in het geloof.

Alleen in het geloof? Kijk, in principe is de broederschap die Jezus begint natuurlijk weer wereldwijd bedoeld. **[15]** Als Hij je uitnodigt om te geloven in Hem, om Hem je broer te laten zijn, dan brengt Hij jou terug bij de God, die je maker is. Zijn dochter ben je, zijn zoon. Zo ben je bedoeld. Maar zo was ooit iedereen bedoeld. En soms zie je daar zomaar flitsen van, of nog wel meer, in mensen van wie je niet weet of zij God kennen. Nu begrijp ik dus, dat het al heel wat is je gelovige broers en zussen als zussen en broers te zien. Maar ik waarschuw je vast: als je dat onder de knie hebt, vraagt God ook nog van je ieder ander om te beginnen tegemoet te treden als broer en zus –

van wie jij dan de hoeder bent. Met wie jij zo omgaat, dat hij of zij er dichterbij komt om met jou God als Vader te belijden.

[16] Ik heb een Vader in de hemel.

Dan geldt voor God natuurlijk het omgekeerde. 'Ik heb een zoon op aarde.' **[17]** Het kan goed zijn dat jij, als je hier vanmiddag zit, dat verhaal al honderd keer hebt gehoord. Goed. Stel je voor dat je een engel was en er bij was in de tijd van de schepping. (In Job 38 staat: 'Waar zijn de sokkels van de aarde verankerd, wie heeft haar hoeksteen gelegd, terwijl de morgensterren samen jubelden en Gods zonen het uitschreeuwden van vreugde?' Twee dingen. Één: ook engelen kun je godenzonen noemen. Twee: het mag ons beeld van de schepping verrijken dat er door hemelingen over gejuicht is.) En dan als hoogtepunt: de mens. Gods zegt het zelf: 'Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven; de heerschappij rust op zijn schouders.' Of zo iets: 'Ik heb een zoon op aarde.' **[18]**

De volgende keer dat God dat zei, weet ik zeker dat er engelen bij waren. Sterker nog, het waren engelen zelf die zijn geboorteaankondiging mochten doen. 'Wees niet bang, Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je. [...] Luister, je zult zwanger worden en een zoon baren, en je moet hem Jezus noemen. Hij zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd, en God, de Heer, zal hem de troon van zijn vader David geven. Tot in eeuwigheid zal hij koning zijn over het volk van Jakob, en aan zijn koningschap zal geen einde komen.' En God zelf beaamde het, dertig jaar later: 'Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.' **[19]** 'Ik heb een Zoon op aarde.'

Maar zijn verhaal liep af, zoals het verhaal van elk mensenkind sinds Adam was afgelopen. Ook Hij stierf. Dat wat niet zou moeten kunnen voor welk kind van God ook, gebeurde toch. Ook Hij stierf. Moet niet kunnen? Maar het kan wel. Macht van de zonde, zo sterk, dat iedereen die het DNA van Adam in zich draagt, ook het gif van de zonde, de dood, in zijn leden heeft. En toen had God opnieuw geen kind op aarde. Of toch? Waar Adam en zijn kinderen als het er op aan komt hun Vader in de hemel loochenen, daar had deze ene nieuwe mens letterlijk tot en met zijn laatste adem beleden: 'Ik heb een Vader in de hemel.' Dacht je nu echt dat God een kind van Hem vergeet? Integendeel. Om zijn trouw kreeg Hij het leven terug. Hij, die graag jouw broer wil zijn. Zodat jij deelt in dat leven van Hem. Met Hem mag jij het zeggen, tot je laatste adem: 'Ik heb een Vader in de hemel.'

[20] Onze Vader in de hemel.

Heer, leer ons bidden. Dat is goed. Zeg me maar na: 'Onze Vader in de hemel...' Geen omwegen, geen Mozes, geen Abraham langs wie je eerst moet. Direct naar God. Direct naar God? Maar is die dan niet toch ver weg? 'Onze Vader in de hemel.' In de hemel... Maar wat als nu de hemel niet ver weg is, maar, zeg maar, Gods kant van de werkelijkheid? Je ziet Hem niet, maar dat is vaker zo met wat er echt toe doet, zoals liefde en plezier en trouw, je ziet het niet, het is er wel. De Catechismus zegt: je moet van Gods hemelse majesteit niet aards denken. Inderdaad. Je moet het omgekeerde doen. Je moet in het aardse weer het gezicht van je Vader gaan zien.

Herinner je je niet, hoe goed het was toen Hij vlakbij je was? De gesprekken die Hij met je voerde? Misschien is het nu minder, maar vergis je niet, het was wel echt, Hij was er echt. Maar goed, ook de momenten waar je nu nog je vragen bij hebt, dat Hij afwezig leek, niet alleen onzichtbaar, maar echt afwezig... Ik geloof niet dat het feit dat Hij een Vader in de hemel is betekent dat Hij ver weg is. Integendeel. Maar ik weet ook zeker dat onze wereld zoals die nu nog is, zo is dat wij niet anders kunnen denken dan dat Hij er niet bij is. Maar dat is niet wat wij van Hem gewend zijn en wat wij van Hem mogen verwachten. En daar gaat het net om: dat je blijft belijden: ik heb een Vader in de hemel. En blijf dat belijden. Wie weet hoe vaak het voorkomt, dat je denkt dat God zwak is en er niet is voor jou – maar later ontdek je hoe sterk Hij is en jou nabij. Om Jezus' wil.

Amen.